

Asia: VN/15078/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamista.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja antaa seuraavan lausunnon sosiaali- ja terveysministeriölle koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta.

Keskeiset huomiot

Esitettävien muutosten tavoitteena on täsmentää hyvinvointialueiden varautumisvelvollisuutta valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdan mukaisesti poikkeusoloihin eli sotilaalliseen hyökkäykseen tai sen uhkaan ja näin turvata Suomen puolustuskyvyn edellyttämät terveydenhuollon järjestelyt.

Uudet tehtävät liittyvät terveydenhuollon toimitilojen suojaamiseen, terveydenhuollon toimintojen siirrettävyyteen, ensihoidon lisäresursointiin, materiaalsen varautumisen parantamiseen ja yhteiseen suunnittelu-, koulutus- ja harjoitustoimintaan Puolustusvoimien ja Naton kanssa. Varautumisvelvollisuutta tarkennettaisiin valtioneuvoston päätöksellä.

Hyvinvointialueille Puolustusvoimien ja Naton tukemiseksi säädettävät uudet tehtävät rahoitettaisiin täysimääräisesti valtion erillisrahoituksella, joka kohdennettaisiin hyvinvointialueille valtioneuvoston päätöksellä.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala kannattaa pääasiallisesti esitystä ja sen tavoitteita parantaa Suomen puolustuskykyä ja vahvistaa siviiliyhteiskunnan tukea Puolustusvoimille ja Natolle. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala pitää perusteltuina säädöksiä, joilla lisätään puolustusvoimien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä normaaliolojen virka-apuun ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala pitää tarkoituksenmukaisena, että sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteiden ja poikkeusolojen valmiutta ja varautumista koskevat muutokset toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon omaan lainsäädäntöön.

Yleiset huomiot

Esityksen mukaan valtio vastaisi täysimääräisesti hyvinvointialueille ehdotetun pykälän 53 b §:n mukaisten tehtävien kustannuksista. Valtion erillisrahoituksella ei korvattaisi hyvinvointialueille kuuluvaa valmiuslain 12 §:n mukaiseen yleiseen varautumisvelvollisuuteen tai muuhun sote-järjestämislain 7 luvun mukaiseen varautumiseen liittyviä kustannuksia, jotka kuuluvat yleiskatteisen rahoituksen piiriin.

Ehdotetut uudet tehtävät ovat merkittäviä. Hyvinvointialueille on varmistettava riittävä rahoitus uusien tehtävien hoitamiseksi. Riittävän rahoituksen varmistamiseksi uusien tehtävien rajapinta jo olemassa olevan lainsäädännön mukaisiin varautumisen tehtäviin tulisi olla mahdollisimman selkeä ja tarkkarajainen. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala pitää tärkeänä, että hallituksen esitystä laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta tältä osin tarkennettaisiin.

53 a § Virka-apu Puolustusvoimille, Rajavartiolaitokselle ja Pohjois-Atlantin liitolle

Hyvinvointialue olisi ehdotetun 53 a §:n mukaan velvollinen antamaan Puolustusvoimille ja Rajavartiolaitokselle, Pohjois-Atlantin liitolle ja muille Suomen liittolaisille normaaliolojen häiriötilanteissa ja valmiuslain 3 §:n 4–6 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tarvittavaa virka-apua. Virka-apua annettaisiin hyvinvointialueen omien resurssien puitteissa.

Virka-apupyynnön esittäjä ei olisi lähtökohtaisesti velvollinen korvaamaan hyvinvointialueelle sen antamaa virka-apua. Esityksessä kuitenkin todetaan, että hyvinvointialueella olisi oikeus saada virka-apua pyytäneeltä korvausta, jos virka-avun antaminen sitoisi suuressa määrin hyvinvointialueen voimavaroja tai sen antaminen pitkittyisi siten, että tästä aiheutuu hyvinvointialueelle merkittäviä kustannuksia. Esityksessä ei tarkenneta, milloin avun antaminen voitaisiin katsoa pitkittyneeksi tai virka-avun antamisen sitovan suuressa määrin voimavaroja.

53 b § Hyvinvointialueen ja Puolustusvoimien yhteistyö

Ehdotettavan pykälän 2 momentin mukaan hyvinvointialue veloitettaisiin osallistumaan valtioneuvoston päätöksessä tarkemmin määritellyllä tavalla yhteiseen suunnitteluun, koulutukseen ja harjoitteluun Puolustusvoimien ja Naton kanssa. Valtio korvaisi esitetyn hyvinvointialueiden työntekijöiden harjoittelun ja koulutuksen vuoksi aiheutuvat kustannukset, kuten sijaisten palkkakustannukset.

Toimiala esittää huomionaan, että yhteisten koulutusten ja harjoitusten mahdollistaminen todennäköisesti edellyttää hyvinvointialueilta merkittäviä henkilöstöjärjestelyjä, joiden suunnittelu sitoo resursseja pelkkiä sijaisten palkkakustannuksia enemmän. Lisäksi koulutettujen, pätevien sijaisten hankkiminen voi alueilla olla eri tavoin haastavaa, ja esitetyllä lainsäädännöllä voi siten olla vaikutusta muiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

53 c § Hyvinvointialueen ja Puolustusvoimien yhteistyön rahoitus

Toimiala pitää erittäin tärkeänä sitä, että valtio sitoutuu korvaamaan hyvinvointialueille uusista tehtävistä syntyvät kustannukset täysimääräisesti.

Esityksessä todetaan, etteivät 53 b §:n mukaiset tehtävät ja rahoitus kohdentuisi kaikille hyvinvointialueille, ja eri hyvinvointialueiden osuudet voisivat olla erilaisia. Tehtävien suorittamiseksi myönnettävän rahoituksen tulee vastata kunkin alueen todellisia kustannuksia, alueiden mahdolliset erot huomioiden.

Yksityiskohtaiset perustelut

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala katsoo, että kun esityksellä on vaikutuksia hyvinvointialueiden talouteen, ei lailla säädetyn virka-apun antaminen tulisi johtaa sanktioihin. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala pitää tärkeänä, että perusteluihin lisättäisiin esitettävien muutosten vaikutus uhkasakkolain (113/1990) 6 ja 7 §:iin. Lisäys voisi sisällöltään olla esimerkiksi virka-apua Puolustusvoimille, Rajavartiolaitokselle ja Pohjois-Atlantin liitolle olisi pidettävä oikeudellisena perusteena poiketa velvollisuudesta noudattaa päävelvoitetta.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala pitää tärkeänä, että 53 a §:ä 2 momenttia tarkennettaisiin seuraavasti: Jos virka-apu sitoo suuria voimavaroja tai virka-apun antaminen vaarantaa hyvinvointialueen lakisääteisten tehtävien hoitamisen tai pitkittyy siten, että siitä aiheutuu hyvinvointialueelle merkittäviä kustannuksia, sillä on kuitenkin oikeus saada korvaus sille aiheutuneista välittömistä kustannuksista virka-apua pyytäneeltä. Tämä lisäys olisi perusteltua sen vuoksi, että pykälän 1 momentissa todetaan, että virka-apun antaminen ei saa vaarantaa hyvinvointialueen lakisääteisten tehtävien hoitamista.

Sorvettula Johanna
Helsingin kaupunki, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala